

Sygn. akt VI Pa 64/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 grudnia 2023 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Elżbieta Pietrzak

Protokolant – st. sekr. sąd. Marzena Sobiecka

po rozpoznaniu w dniu 30 listopada 2023 r.

w Bydgoszczy na rozprawie

sprawy z powództwa: A. F.

przeciwko: (...) w B.

o odprawę

na skutek apelacji pozwanej (...)w B.

od wyroku Sądu Rejonowego VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bydgoszczy

z dnia 29 maja 2023 r.

sygn. akt VII P 156/23

1) oddała apelację,

2) zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 2025 zł (dwa tysiące dwadzieścia pięć) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia ogłoszenia wyroku do dnia zapłaty.

Sędzia Elżbieta Pietrzak

Sygn. akt VI Pa 64/23

UZASADNIENIE

Powódka A. F. pozwem przeciwko (...)w B. wniosła o zasądzenie na swoją rzecz kwoty 31116,18 zł wraz z odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 1 czerwca 2017 r. tytułem odprawy za zwolnienie ze służby w Służbie Celno-Skarbowej w związku z likwidacją lub reorganizacją jednostki organizacyjnej, w której pełniła służbę. Nadto powódka wniosła o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów postępowania.

W uzasadnieniu wskazała, że w Służbie Cywilnej pełniła służbę od dnia 15 listopada 1994 r. Natomiast od dnia 1 marca 2017 r. stała się funkcjonariuszem Służby Celno-Skarbowej w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (dalej: ustawa o KAS) oraz ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej (dalej: ustawy PwKAS), a następnie w dniu

24 maja 2017 r. otrzymała propozycję pracy, którą przyjęła w dniu 25 maja 2017 r. Zdaniem powódki, w efekcie powyższego jej stosunek służbowy ustał, a nawiązany został stosunek pracy na czas nieokreślony od dnia 1 czerwca 2017 r. i od tego czasu stała się pracownikiem korpusu służby cywilnej. W ocenie powódki jej stosunek służbowy wygasł w związku z przyjęciem propozycji pracy, a nie uległ przekształceniu w stosunek pracy. Na powyższe, zdaniem powódki, wskazuje m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2020 r. (III PZP 7/19), w myśl której osobom „ucywilnionym” powinny zostać wydane świadectwa służby, a obowiązek ten obciąża (...). Powódka podniosła także, że funkcjonariusze nie wyrazili zgody na zwolnienie ze służby i nie mieli na nie żadnego wpływu, jako że zachowali oni jedynie wpływ na nawiązanie stosunku pracy. Dlatego też stosunek służby nie uległ zakończeniu z woli obu stron. Nadto o wygaśnięciu stosunku pracy świadczy również treść pojęcia „przekształcenie” stosunku służbowego w stosunek pracy. W tym miejscu powódka wskazała na pogląd wyrażony przez WSA w Gdańsku (III SAB/Gd. 189/17), zgodnie z którym na treść pojęcia przekształcenie stosunku służbowego w stosunek pracy składają się dwa odrębne, choć związane ze sobą czasowo i przyczynowo zdarzenia prawne: po pierwsze – wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza, dotyczącego sfery prawa administracyjnego, a po drugie – nawiązanie stosunku pracy, dotyczącego sfery prawa cywilnego - prawa pracy. W konsekwencji, jak wskazała powódka, powyższe ustalenie niesie ze sobą istotną prawną konsekwencję – zgodnie z art. 170 ust. 3 ustawy PwKAS wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza traktuje się jak zwolnienie ze służby. W ocenie powódki, skoro została ona zwolniona ze służby po przyjęciu propozycji pracy, to należy jej się stosowna odprawa. Wręczenie jej propozycji pracy było bowiem faktycznym zwolnieniem powódki ze służby. Powódka nadmieniła również, że zgodnie z art. 20 ust. 3 ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) oraz niektórych innych ustaw, w ustawie o KAS wprowadzono zmianę poprzez dodanie w art. 174 ustępu 10 w brzmieniu: Przekształcenie stosunku służbowego w stosunek pracy traktuje się jak zwolnienie ze służby w rozumieniu ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin. Funkcjonariusz, którego stosunek służbowy uległ przekształceniu w stosunek pracy, otrzymuje niezwłocznie świadectwo służby. Nadto z ostrożności procesowej wskazała, że art. 250 ustawy o KAS ma praktycznie takie samo brzmienie jak art. 163 ustawy o Służbie Celnej. Tym samym, zdaniem powódki, sama ustawa o KAS daje podstawę do wypłaty jej odprawy, albowiem została zwolniona wskutek reorganizacji jej jednostki organizacyjnej. Ponadto powódka nadmieniła, że sądy powszechne konsekwentnie udzielają ochrony prawnej funkcjonariuszom Służby Celno-Skarbowej zwolnionym ze służby przez złożenie propozycji pracy, przywracając ich do służby. Powódka wyraziła również pogląd, że gdyby rzeczywiście w art. 165 ust. 7 PwKAS została uregulowana jedynie oferta pracy, to w razie jej nieprzyjęcia funkcjonariusz zachowałby swój dotychczasowy status w formacji mundurowej. Tymczasem takiej możliwości nie było, bowiem w przypadku nieprzyjęcia propozycji pracy, stosunek służbowy ulegał zakończeniu z dniem 31 sierpnia 2017 r. Co więcej, powódka zaznaczyła również, że sądy przyjmują, że doszło do zwolnienia ze służby w sprawach o sprostowanie świadectw służby. Jednocześnie powódka podkreśliła, że powinna otrzymać odprawę:

1) na podstawie art. 163 ust. 4 u.s.c. – ponieważ w dniu 1 marca 2017 r. stała się z mocy prawa funkcjonariuszem Służby Celno-Skarbowej bądź

2) w przypadku przyjęcia przez Sąd, że jest dopuszczalne przeniesienie funkcjonariusza z mocy prawa między formacjami mundurowymi, odprawa powinna być zasądzona na podstawie art. 163 ust. 4 u.s.c. w zw. z art. 159 pkt 3 PwKAS – albowiem w dniu 1 czerwca 2017 r. w związku z nieotrzymaniem propozycji dalszej służby, powódka została zwolniona ze służby bądź

3) na podstawie art. 171 ust. 2 PwKAS w zw. z art. 250 ust. 1 i ust. 4 KAS – w sytuacji, gdy funkcjonariusz Służby Celnej, który z mocy prawa dnia 1 marca 2017 r. stał się funkcjonariuszem Służby Celno-Skarbowej, a następnie po 3 miesiącach, dnia 1 czerwca 2017 r. został zwolniony ze służby.

Jednocześnie powódka wskazała, że sądy zasądzały na rzecz zwolnionych ze służby funkcjonariuszy stosowne odprawy z tego tytułu. Nadto powódka podkreśliła, że wysokość odprawy obliczyła zgodnie z ustawowymi przepisami.

W odpowiedzi na pozew pozwany, działając przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł o jego oddalenie oraz o zasądzenie od powódki na swoją rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych. Jednocześnie pozwany

nie zakwestionował wysokości wyliczonej przez powódkę odprawy. W uzasadnieniu pozwany przyznał, że powódka była funkcjonariuszem Służby Celnej, a następnie służby Celno-Skarbowej, oraz że powódce złożono w ramach reformy Krajowej Administracji Skarbowej na podstawie ustawy PwKAS propozycję pracy, którą powód przyjął. Pozwany zakwestionował jednak, że przyjęcie pracy przez funkcjonariusza („ucywilnienie”) powinno być traktowane identycznie jak zwolnienie ze służby we wszystkich jego aspektach i skutkach. Zdaniem pozwanego, jest to jedynie błędna interpretacja przepisów prawa przez powódkę. Pozwany wskazał, że powódka wywodzi swoje roszczenie z art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Cywilnej w zw. z art. 170 ust. 1 i 3 PwKAS, jednakże w ocenie pozwanego nie zostały spełnione przesłanki do przyznania powódce odprawy pieniężnej. W ocenie pozwanego nie doszło do zakończenia stosunku służbowego. Mylne jest bowiem utożsamianie przekształcenia stosunku prawnego (służbowego) z jego zakończeniem, na co wskazywał Naczelny Sąd Administracyjny w uchwale z dnia 1 lipca 2019 r. wskazując, iż przekształcenie w znaczeniu prawnym oznacza, że dotychczasowy stosunek prawny ulega transpozycji w nowy. Stary stosunek prawny nie zostaje zakończony, lecz zmieniony. Pozwany wskazał, że zgodnie z art. 165 ust. 7 w zw. z art. 170 ust. 2 ustawy PwKAS pisemna propozycja określająca nowe warunki zatrudnienia nie stanowi decyzji administracyjnej. Jest ona natomiast ofertą zawarcia stosunku pracy na podstawie umowy o pracę. Jednakże, aby skutek ten nastąpił, konieczne jest przyjęcie przez funkcjonariusza złożonej mu oferty. Umowa taka zostaje zawarta tylko w sytuacji, gdy funkcjonariusz przyjmie propozycję. Tym samym, zdaniem pozwanego, przekształcenie stosunku służbowego w stosunek pracy dochodzi do skutku za zgodną wola stron. Pozwany podkreślił, że NSA wskazał, że nie dochodzi do wygaśnięcia dotychczasowego stosunku służbowego w oparciu o art. 170 ust. 1 ustawy PwKAS, bo nie ma podstawy, aby przyjąć, że ma tu zastosowanie art. 170 ust. 3 tej ustawy nakazujący traktowanie wygaśnięcia stosunku służbowego jak zwolnienia ze służby. W odniesieniu do przytoczonej przez powódkę uchwały SN z dnia 19 lutego 2020 r. (II PZP 7/19) pozwany wskazał, że jej tezy odnoszą się do wydania świadectwa pracy, a więc dokumentu mającego znaczenie dla celów emerytalno-rentowych i w żaden sposób nie potwierdzają uprawnień do nabycia odprawy w przypadku przyjęcia propozycji pracy przez funkcjonariusza. W zakresie drugiej alternatywnej podstawy przyznania odprawy, pozwany wskazał, że przepisy art. 250 ustawy o KAS nie mają zastosowania w niniejszej sprawie, bowiem żadna jednostka KAS nie została zlikwidowana ani zorganizowana. Od grudnia 2016 r. do dnia dzisiejszego nieprzerwanie jako jednostka KAS istnieje i funkcjonuje (...) w B.. Niezależnie od powyższego pozwany wskazał, iż zasądzenie należności byłoby całkowicie sprzeczne z celem omawianej regulacji. Podkreślił, że przedmiotowa odprawa miała rekompensować utratę zatrudnienia – w tym przypadku – możliwość dalszego pełnienia służby. W niniejszej sprawie, zdaniem pozwanego, takiej potrzeby nie było, albowiem powódka kontynuowała świadczenie pracy, choć w oparciu o inne podstawy prawne. Pozwany podkreślił, że zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego odprawy mają charakter socjalny, bowiem ich celem jest złagodzenie ekonomicznych i społecznych skutków utraty zatrudnienia. Tymczasem powódka przez ani jeden dzień nie została pozbawiona źródła zarobkowania. Nadto pozwany podniósł, że zapadł szereg wyroków, w których roszczenia byłych funkcjonariuszy celnych są oddalane. Jednocześnie pozwany wskazał, że wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2022 r. w żaden sposób nie przesądził zasady, iż ucywilnionemu funkcjonariuszowi należna jest odprawa, wskazując jedynie, że są dwa możliwe poglądy prawne w sprawie, jednak nie przychylił się do żadnego. Nadto pozwany, z ostrożności procesowej, podniósł zarzut przedawnienia..

Wyrokiem z dnia 29 maja 2023 r. Sąd Rejonowy w Bydgoszczy VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 31.116,18 zł brutto tytułem odprawy pieniężnej z odsetkami ustawowymi od dnia 1 czerwca 2017 roku do dnia zapłaty (pkt.1); kosztami sądowymi obciążył Skarb Państwa (pkt.2.).

U podstaw tego rozstrzygnięcia legły następujące ustalenia faktyczne:

Sąd Rejonowy ustalił, że Powódka A. F. pełniła służbę od dnia (...) w Służbie Celnej w (...) w T.. Następnie na podstawie aktu mianowania z dnia (...) Okoliczności bezsporne, nadto

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej oraz ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej powódka od dnia (...) r. stała

się funkcjonariuszem Służby Celno-Skarbowej. Od tego dnia powódka pełniła służbę w (...)w T.. Powódka zajmowała stanowisko specjalisty Służby Celnej w stopniu młodszego aspiranta celnego.

Pismem z dnia 5 maja 2017 r. Dyrektor(...) w B. złożył powódce propozycję określającą warunki zatrudnienia w ramach korpusu służby cywilnej w (...) w B., wskazując, że umowa zostanie zawarta na czas nieokreślony, na stanowisku kontrolera skarbowego, z miejscem wykonywania pracy w T., wynagrodzeniem zasadniczym według mnożnika 2,305 kwoty bazowej dla członków korpusu służby cywilnej oraz dodatkiem za wieloletnią pracę w służbie cywilnej, w pełnym wymiarze czasu pracy. Zaproponowane warunki miały obowiązywać od 1 czerwca 2017 r.

W dniu 25 maja 2017 r. powódka przyjęła wyżej wymienione warunki zatrudnienia, w związku z tym od 1 czerwca 2017 r. stała się pracownikiem cywilnym w (...) w T..

Wnioskiem z dnia 29 czerwca 2017 r. powódka zwróciła się do pozwanego o wydanie jej świadectwa służby. Kolejnym wnioskiem z 21 lutego 2020r. zwróciła się o wydanie świadectwa służby i wypłatę odprawy. Powódka otrzymała świadectwo służby w dniu 22 października 2020 r.

Powódka wnioskiem z 20 marca 2020r. wezwała pozwanego do próby ugodowej w przedmiocie zapłaty odprawy wraz z ustawowymi odsetkami. Sprawa wpłynęła do tutejszego Sądu i została zarejestrowana pod sygnaturą VII Po 38/20. Strony nie zawarły ugody.

Uposażenie powódki w ostatnim miesiącu służby, w maju 2017 r., obliczone jak ekwiwalent za urlop wypoczynkowy wynosiło 5 186,03 zł brutto. Hipotetyczna odprawa, którą powódka mogła otrzymać wynosiłaby 31116,18 zł brutto.

Sąd Rejonowy w tak ustalonym stanie faktycznym (niespornym pomiędzy stronami,) uznał, że powództwo jest zasadne, ponieważ powódka została zwolniona ze służby w związku z reorganizacją Służby Celnej, z przyczyn nie dotyczących powódki.

Sąd ten wskazał, że powódka skutecznie przerwała bieg przedawnienia pismem z 21 lutego 2020r., a następnie wnioskiem o zawezwanie do próby ugodowej z dnia 25 marca 2020r. Tym samym Sąd Rejonowy podzielił stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 19 lutego 2020 r. o sygnaturze III PZP 7/19, zgodnie z którym w przypadku powódki doszło do zwolnienia ze służby.

Sąd Rejonowy podzielił również kierunek wykładni wskazany w najnowszym orzeczeniu Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z dnia 27 kwietnia 2022 r. o sygnaturze I PSKP 64/21, zgodnie z którym powódce przysługuje odprawa na podstawie art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej w związku ze stosowanym odpowiednio art. 170 ust. 3 i 4 PwKAS.

Na wstępie rozważań prawnych sąd I instancji wskazał, że stan faktyczny w niniejszej sprawie był bezsporny. Strony nie kwestionowały przeprowadzonych dowodów, w tym dowodu z przesłuchania powódki. Sąd również nie znalazł podstaw, aby podważać moc dowodową któregośkolwiek z przeprowadzonych dowodów, które wzajemnie ze sobą korelowały i pozostawały wewnętrznym spójne.

Sąd rejonowy wskazał, że zgodnie z art. 165 ust. 3 ustawy PwKAS pracownicy zatrudnieni w izbach celnych oraz urzędach kontroli skarbowej oraz funkcjonariusze celni pełniący służbę w izbach celnych albo w komórkach urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych stają się z dniem wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, z zastrzeżeniem art. 170, odpowiednio pracownikami zatrudnionymi w jednostkach organizacyjnych Krajowej Administracji Skarbowej, zwanych dalej "jednostkami KAS", albo funkcjonariuszami Służby Celno-Skarbowej, zwanymi dalej "funkcjonariuszami", pełniącymi służbę w jednostkach KAS i zachowują ciągłość pracy i służby. W sprawach wynikających ze stosunku pracy i stosunku służbowego stosuje się przepisy dotychczasowe.

W myśl art. 163 ust. 1, 2, 4 ustawy o Służbie Celnej funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby w związku z przejściem na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy przysługuje jednorazowa odprawa w wysokości trzymiesięcznego

uposażenia. Odprawa ulega zwiększeniu o 20% miesięcznego uposażenia za każdy pełny rok pełnienia służby ponad 5 lat nieprzerwanej służby, nie więcej niż do wysokości sześciomiesięcznego uposażenia (ust. 1). Do okresu służby, o którym mowa w ust. 1, wlicza się poprzednie zakończone okresy służby lub zatrudnienia oraz inne okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegają one wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze (ust. 2). Funkcjonariuszowi służby stałej, zwolnionemu ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej, przysługuje odprawa na zasadach i w wysokości określonych w ust. 1-3 (ust. 4).

W świetle art. 165 ust. 1 i 3 pkt 1 ustawy o Służbie Celnej którym roszczenia z tytułu prawa do uposażenia i innych świadczeń oraz należności pieniężnych ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Kierownik urzędu może nie uwzględnić terminu przedawnienia, jeżeli opóźnienie w dochodzeniu roszczenia jest usprawiedliwione wyjątkowymi okolicznościami. Bieg przedawnienia roszczenia z tytułu uposażenia i innych świadczeń oraz należności pieniężnych przerywa każda czynność przed kierownikiem urzędu, podjęta bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia roszczenia.

Sąd Rejonowy stwierdził, że w niniejszej sprawie nie doszło do przedawnienia. Z art. 165 uchylonej ustawy o Służbie Celnej (jak również z art. 252 obecnie obowiązującej ustawy o KAS) wynika, że roszczenia z tytułu prawa do uposażenia i innych świadczeń oraz należności pieniężnych ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne a bieg przedawnienia roszczenia z tytułu prawa do uposażenia i innych świadczeń oraz należności pieniężnych przerywa każda czynność przed kierownikiem jednostki organizacyjnej, podjęta bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia roszczenia.

Roszczenie powódki o wypłacenie jej odprawy z tytułu zwolnienia ze służby stało się wymagalne w dniu 1 czerwca 2017 r., tj. w dniu, kiedy powódka stała się cywilnym pracownikiem(...)w B. w związku z przyjęciem propozycji zatrudnienia. Tym samym 3 letni bieg terminu przedawnienia ustać powinien w dniu 1 czerwca 2020 r. Jednakże pismem z dnia 21 lutego 2020 r. powódka wystąpiła do pozwanego o wydanie świadectwa służby jak również o wypłatę należnej jej odprawy, a tym samym w ocenie Sądu była to czynność podjęta bezpośrednio w celu zaspokojenia roszczenia. Jako przerywające bieg przedawnienia Sąd uznał również złożenie przez powódkę wniosku o zawezwanie do próby ugodowej z dnia 25 marca 2020 r. w sprawie o sygn. akt VII Po 47/20.

Sąd Rejonowy podkreślił, iż spór między stronami dotyczył jedynie zagadnienia prawnego, czy powódce, jako byłemu funkcjonariuszowi celnemu, który przyjął propozycję zatrudnienia w służbie cywilnej, przysługuje odprawa z tytułu zwolnienia ze służby. Podstawą roszczenia powódki było twierdzenie, że jej stosunek służbowy wygasł, a tym samym powinny mieć zastosowanie przepisy regulujące uprawnienia osób, których stosunki służbowe wygasły. Z kolei pozwany konsekwentnie stał na stanowisku, że stosunek służbowy powódki nie uległ wygaśnięciu, lecz przekształceniu w stosunek pracy.

Sąd Rejonowy ustalił, że stosunek służbowy powódki ustał w dniu 31 maja 2017r. w wyniku reorganizacji Służby Celnej i utworzenia w jej miejsce Krajowej Administracji Skarbowej. Niemożliwe jest automatyczne przekształcenie stosunku służby w stosunek pracy bez zwolnienia ze służby. Są to bowiem – stosunek służby oraz stosunek pracy – dwa odrębne reżimy prawne świadczenia pracy. Pierwszy z nich wiąże się ze znacznie większą dyspozycyjnością, działaniem na rozkaz. Zwykle ze stosunkiem służby powiązane jest również większe narażenie życia lub zdrowia. Do stosunku służby co do zasady nie ma zastosowania Kodeks pracy. Stosunek służbowy wiąże się z większymi niedogodnościami, które musi znosić funkcjonariusz, w porównaniu do stosunku pracy. Te niedogodności wiążące się ze stosunkiem służby powinny być rekompensowane poprzez szereg przywilejów o charakterze socjalnym, emerytalnym, wśród których znajduje się prawo do odprawy z tytułu zwolnienia ze służby.

Sąd Rejonowy podzielił w tym zakresie tezy Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 19 lutego 2020 r. o sygnaturze III PZP 7/19, zgodnie z którym należy odróżnić stosunek pracy, który jest stosunkiem prawa prywatnego (cywilnego) i administracyjnoprawny stosunek służby funkcjonariusza Służby Celno-Skarbowej. Kierowana do funkcjonariusza propozycja zatrudnienia pracowniczego jest działaniem w sferze prawa cywilnego (pracy). Można przyjąć, że zawierając umowę o pracę strony stosunku służbowego jednocześnie przyjmują, iż ulega zakończeniu

dotychczasowy administracyjnoprawny stosunek służbowy funkcjonariusza Służby Celno-Skarbowej. Nie jest to jednak "przekształcenie", w którym nowy stosunek pracy zastępuje poprzedni, czyli przykładowo jak w odnowieniu z art. 506 k.c., lecz sytuacja, w której poprzedni stosunek służby ulega zakończeniu i strony zawierają nowy (odrębny) stosunek prawny (stosunek pracy). Ta zmiana ma u podstaw ukształtowaną ustawą alternatywę, w której istnieje wybór między przyjęciem propozycji zatrudnienia na podstawie umowy o pracę a wygaśnięciem stosunku służbowego (pkt 1). Wybór zatrudnienia pracowniczego nie oznacza zatem, że stosunek służbowy nie kończy się. Ustanie w takiej sytuacji stosunku służbowego, wynikające w istocie z uzgodnienia, że funkcjonariusz będzie zatrudniony jako pracownik, uzasadnia stwierdzenie, że dochodzi w istocie do zwolnienia z dotychczasowej służby. W konsekwencji były funkcjonariusz celny ma prawo do świadectwa służby na podstawie art. 188 ust. 1 ustawy o KAS w związku z art. 171 ust. 1 pkt 2 ustawy p.w. KAS. (...) Skoro wygasa stosunek służbowy funkcjonariusza, który nie otrzymał propozycji zatrudnienia oraz tego, który odmówił propozycji zatrudnienia i wygaśnięcie traktuje się wówczas jako zwolnienie ze służby, to w aspekcie prawa do świadectwa służby również funkcjonariusz Służby Celno-Skarbowej, który przyjął propozycję pracowniczego zatrudnienia nie może być w innej (gorszej) sytuacji, czyli pozostać bez świadectwa służby. (...) Stosunek służby w sytuacji z art. 171 ust. 1 pkt 2 uległ zakończeniu i jest to okres zamknięty. Zatrudnienie pracownicze jest nowym okresem, do którego zalicza się okres poprzedniej służby. Tak ukształtowana ciągłość służby i pracy nie oznacza, że nie ustał stosunek służbowy. Decyduje bowiem zasadnicza odrębność stosunku służbowego i stosunku pracy.

Sąd Rejonowy stwierdził dalej, że skoro nie ulega wątpliwości, że stosunek służby powódki ustał i należało jej wydać świadectwo służby, to należy rozważyć z jakich przyczyn doszło do ustania stosunku służby. Z tego względu, że powódce nie przedstawiono żadnych przyczyn, dla których to ona została wytypowana do ucywilnienia, ani wobec powódki nie prowadzono żadnego postępowania dyscyplinarnego, oraz biorąc pod uwagę poważną transformację Służby Celnej i Służby Skarbowej oraz utworzenie Krajowej Administracji Skarbowej, to jedynym trafnym określeniem powodu ustania stosunku służby jest reorganizacja. W takim razie powódka nabyła prawo do odprawy z tytułu zwolnienia ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej.

Powódka wstępując do Służby Celnej mogła zasadnie liczyć na zatrudnienie aż do przejścia na emeryturę mundurową, biorąc pod uwagę brak wydalenia ze służby w wyniku postępowania dyscyplinarnego. Ta daleko idąca stabilność zawodowa została powódce zabrana z przyczyn organizacyjnych, niezależnych od powódki. To pogorszenie jej sytuacji prawnej w ramach zatrudnienia powinno zostać zrekomensowane co najmniej wypłatą dochodzonej niniejszym pozwem odprawy.

Sąd Rejonowy podzielił również jeden z dwóch kierunków wykładni przedstawiony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2022 r. o sygnaturze I PSKP 64/21. W tym orzeczeniu SN stwierdził, że możliwe jest przyjęcie dwóch kierunków wykładni. Pierwszy kierunek, według którego mamy do czynienia z zaniechaniem ustawodawczym i brakiem podstawy prawnej nabycia prawa do odprawy przez funkcjonariusza Służby Celnej, którego stosunek służbowy wygasł, ale przyjął on propozycję zatrudnienia na podstawie umowy o pracę. Wykładnię tę uzasadnia argumentacja, że prawo do tej odprawy nie ma powszechnego charakteru a sytuacja prawna takiego funkcjonariusza jest "lepiej" niż w przypadku nieotrzymania propozycji dalszej służby (pracy) lub odmowy ich podjęcia, gdyż jako pracownik ma on zapewnione kontynuowanie zatrudnienia (choć na zmienionych warunkach). Drugi kierunek wykładni polega na przyjęciu wystąpienia pominięcia prawodawczego, z którym mamy do czynienia wtedy, gdy zakres regulacji jest zbyt wąski lub gdy w określonym akcie normatywnym występuje pominięcie istotnych kwestii mających znaczenie z perspektywy koniecznego poszanowania zasad i wartości konstytucyjnych (por. przykładowo R. Stefanicki: Zaniechanie a pominięcie ustawodawcze. Spór o granice kognicji Trybunału Konstytucyjnego, Przegląd Sądowy 2017 nr 1, s. 47). Takie pominięcie prawodawcze (które nie było przedmiotem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego) może być "naprawione" przez sąd przy pomocy reguł wykładni funkcjonalnej i systemowej przepisu (zob. A. Górski: Sposoby usuwania wadliwości procesu tworzenia prawa przez sądy administracyjne, Przegląd Sądowy 2021 nr 2, s. 89). Z treści Przepisów wprowadzających KAS wynika, że wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza, który nie otrzymał propozycji zatrudnienia oraz funkcjonariusza, który odmówił propozycji zatrudnienia traktuje się jako zwolnienie ze służby w związku z likwidacją urzędu albo zniesieniem jednostki organizacyjnej. W aspekcie prawa do otrzymania

świadczenia służby funkcjonariusz Służby Celno-Skarbowej, który przyjął propozycję pracowniczego zatrudnienia nie może być w innej (gorszej) sytuacji, czyli pozostać bez świadczenia służby (tak uchwała III PZP 7/19). Istnieje zatem możliwość uznania takiego samego zapatrywania w odniesieniu do prawa do odprawy pieniężnej i wypełnienia luki w drodze analogii przez przyjęcie, że funkcjonariuszowi Służby Celno-Skarbowej, którego stosunek służbowy wygasł a następnie uległ "przekształceniu" w stosunek pracy na podstawie art. 171 ust. 1 Przepisów wprowadzających KAS, przysługuje odprawa na podstawie art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej w związku ze stosowanym odpowiednio art. 170 ust. 3 i 4 Przepisów wprowadzających KAS. Podstawa do przyjęcia poglądu o przysługiwaniu odprawy w takiej sytuacji wynika z prokonstytucyjnej wykładni przepisów ustawowych, uwzględniających zasadę równości wobec prawa i równego traktowania przez władze publiczne (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP). Sąd Najwyższy dostrzega, że funkcjonariusz, który przyjął propozycję nawiązania umowy o pracę, utrzymuje (kontynuuje) zatrudnienie, a więc jest w "lepszey" sytuacji (w każdym razie odmiennej) niż funkcjonariusz (pracownik), którego stosunek służbowy (stosunek pracy) wygasł wobec nieotrzymania propozycji dalszej służby (pracy) lub odmowy ich podjęcia. Należy jednak mieć na względzie, że wygaśnięcie stosunku służbowego w ramach tzw. "ucywilnienia" powoduje dla funkcjonariusza pozostającego w zatrudnieniu na podstawie umowy o pracę cały szereg niekorzystnych konsekwencji uzasadniających odprawę za "utrata munduru" (wymienionych szczegółowo w skardze kasacyjnej, na przykład niemożność nabycia prawa do emerytury na zasadach przysługujących funkcjonariuszom; por. też. pozbawienie stopni oficerskich nadawanych dożywotnio, powołane przez S. Płażka: "Przekształcenie" stosunku służbowego celnika w stosunek pracy, Roczniki Administracji i Prawa 2021 Zeszyt specjalny I, Księga jubileuszowa prof. B.M. Ćwiertniaka, s. 387-398; por. też: S. Płażek: Wygaśnięcie stosunków pracy z mocy prawa w administracji publicznej, PiZS 2019 nr 2, s. 22; B. Bury: Sądowa weryfikacja wygaszania stosunków pracy w sferze administracji publicznej, Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej 2020 nr 3, s. 195; E. Ura: Zatrudnienie funkcjonariuszy w administracji celno-skarbowej po reformie, Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej 2021 nr 4, s. 243).

Sąd Rejonowy dostrzegł, że w powyżej cytowanym orzeczeniu SN stwierdzono, że możliwe jest przyjęcie dwóch kierunków wykładni. Jeden z nich wskazuje na konieczność przyznania byłym funkcjonariuszom, którzy przyjęli propozycję pracy na podstawie stosunku pracy, prawa do odprawy. Choć w wyroku Sądu Najwyższego brakuje jednoznacznego przesądzenia prawa do odprawy emerytalnej, wydaje się, że należy je rozumieć w ten sposób, iż jest ono należne. Gdyby bowiem nie było, to Sąd Najwyższy w ogóle nie przedstawiałby innej wykładni przepisów. Należy również zwrócić uwagę, że kierunek wykładni Sądu Najwyższego wskazujący na zasadność przyznania odprawy jest bardziej przekonujący oraz lepiej i szerzej uargumentowany, przez co Sąd Rejonowy podzielił go w całości.

Dodatkowo Sąd Rejonowy podniósł, że po wydaniu powyższego orzeczenia przez Sąd Najwyższy sądy powszechne zaczęły przyznawać rację powodom występującym z roszczeniami o odprawy w tożsamych stanach faktycznych. Przykładowo należy wskazać wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z 15 lipca 2022 r. o sygnaturze VII Pa 38/21 – zasądzający odprawę czy wyrok Sądu Rejonowego w Gdyni z 27 maja 2022 r. o sygnaturze IV P 62/21.

Jednocześnie Sąd Rejonowy w niniejszej sprawie dostrzegł analogię do spraw żołnierzy zawodowych, którzy po zakończeniu służby wojskowej rozpoczęli zatrudnienie w pionach cywilnych. W licznych sprawach, rozpoznawanych również przed tutejszym Sądem, osoby te dochodziły przyznania im odprawy emerytalnej, której wypłata była im odmawiana, z uwagi na przyznanie im wcześniej odprawy w związku z ustaniem stosunku służby. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 grudnia 2015 r. o sygnaturze I PK 1/15 wskazał, że świadczenie wypłacone żołnierzowi w chwili przejścia przez niego na emeryturę wojskową miało charakter gratyfikacji za odbytą służbę, a nie rekompensaty za utratę zatrudnienia wykonywanego w ramach stosunku służby w związku z nabyciem uprawnień do zaopatrzenia emerytalnego. Odprawa, której dochodzi powód w niniejszej sprawie, w ocenie tutejszego Sądu, również ma charakter gratyfikacji za wieloletnią służbę. Zatem nie ma znaczenia, że powód po zwolnieniu ze służby kontynuował pracę na rzecz (...) jako pracownik. Tak samo jak powódka czynili żołnierze zawodowi. W ich przypadku, biorąc pod uwagę aktualne orzecznictwo, nie ulega już wątpliwości, że należały im się obie odprawy – w związku ze zwolnieniem ze służby oraz w związku z przejściem na emeryturę z tytułu pozostawania w stosunku pracy. Innymi słowy, rozpoczęcie pracy na podstawie stosunku pracy nie podważało prawa do odprawy z tytułu służby. Ani odwrotnie, wcześniejsze otrzymanie odprawy z tytułu pełnionej służby nie pozbawiało prawa do odprawy z tytułu bycia pracownikiem.

Wysokość odprawy nie była kwestionowana przez stronę pozwaną. Jej wysokość wynikała wprost z art. 163 ust. 1, 2 i 4 ustawy o Służbie Celnej w związku ze stosowanym odpowiednio art. 170 ust. 3 i 4 PwKAS. Zatem odprawa przysługiwała w wysokości trzymiesięcznego uposażenia zwiększonego o 20% miesięcznego uposażenia za każdy pełny rok pełnienia służby ponad 5 lat nieprzerwanej służby, nie więcej niż do wysokości sześciomiesięcznego uposażenia. Do okresu służby wlicza się poprzednie zakończone okresy służby lub zatrudnienia oraz inne okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegają one wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze.

Biorąc pod uwagę pełne (...) lat zatrudnienia powódki (...), odprawa przysługiwała w wysokości sześciomiesięcznego uposażenia powódki liczonego jak ekwiwalent za urlop wypoczynkowy, czyli w kwocie 31 711,98 zł brutto ($6 * 5 285,33$ zł brutto = 31 711,98 zł brutto). Odsetki ustawowe Sąd zasądził od następnego dnia po ustaniu stosunku służby. Jako że stosunek służby trwał do 31 maja 2017 r., to odprawa była wymagalna od 1 czerwca 2017 r. Z tych względów Sąd Rejonowy orzekł jak w punkcie 1 sentencji wyroku.

O kosztach sądowych orzeczono w punkcie 2 wyroku. Chociaż pozwany przegrał sprawę w całości, to nie należało od niego zasądzać kosztów sądowych. Pozwany Skarb Państwa nie ma bowiem obowiązku uiszczania kosztów sądowych, które są przecież należne Skarbowi Państwa. Wynika to z art. 94 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, w myśl którego Skarb Państwa nie ma obowiązku uiszczania opłat.

Apelacje od tego wyroku złożył pozwany Skarb Państwa i zaskarżył wyrok Sądu Rejonowego w Bydgoszczy w całości.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie następujących przepisów prawa procesowego, mające wpływ na treść orzeczenia:

1. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez bezpodstawne ustalenie, iż nastąpiła likwidacja lub reorganizacja jednostki Służby Celnej, z którą powódkę łączył stosunek służbowy, w czasie, gdy obowiązywały normy ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej (t.j. Dz.U. 2016r. poz. 1799, dalej jako „ustawa o Służbie Celnej”), podczas gdy w żaden sposób nie wynika to ze zgromadzonego materiału dowodowego.

Ponadto zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego:

2. art. 170 ust. 1, ust. 3 i ust. 4 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej (dalej jako „pwKAS”), w związku z art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej oraz w zw. z art. 171 pwKAS poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w przypadku, gdy:

- stosunek służby powódki nie uległ definitywnemu zakończeniu, lecz został przekształcony na mocy normy szczególnej tj. art. 171 pwKAS w stosunek pracy,
- norma szczególna pozwalała na wypłatę odprawy z uchylonej ustawy o Służbie Celnej tylko w przypadku tych funkcjonariuszy celnych, których stosunek służbowy wygasł z powodu nieprzedstawienia lub nieprzyjęcia propozycji pracy bądź służby w KAS, zaś powódka w takiej sytuacji się nie znajdowała,
- powódka nie utraciła źródła zarobkowania, a odprawa przewidziana w przepisie ma służyć łagodzeniu skutków utraty zatrudnienia.

Na podstawie tak sformułowanych zarzutów skarżący wniósł o:

1) zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów postępowania w I instancji, z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie,

2) zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie.

W uzasadnieniu apelacji pozwany podnosił argumentację przytoczoną w odpowiedzi na pozew, w tym koncentrując się na twierdzeniu, że brak jest podstaw prawnych do zasądzenia odprawy. Pozwany wskazał, że normą przejściową był art. 170 ust. 4 pwKAS, który pozwalał na stosowanie uchylonej ustawy o Służbie Celnej względem osób, które nie otrzymały/nie przyjęły propozycji pracy/służby (w zakresie regulacji co do odprawy). Ustawa jednak pozwalała na stosowanie uchylonych przepisów wyłącznie względem osób, o których mowa u art. 170 ust. 1. A contrario norma ta nie mogła mieć zastosowania względem osób które przyjęły propozycję pracy/służby, albowiem ich sytuacja została uregulowana w art. 171 pwKAS jako *lex specialis*. Nie ma innej normy w ustawie wprowadzającej, która stanowiłaby podstawę do stosowania uchylonej ustawy o Służbie Celnej w przypadku osób, o których mowa w art. 171 - osób które pozostały w zatrudnieniu/służbie i ich stosunek przekształcił się w stosunek pracy/służby. Stanowisko powódki, zaakceptowane przez Sąd I instancji opiera się na niedopuszczalnej analogii i rozciąganiu wyjątków z przepisów przejściowych na inne sytuacje, wbrew wyraźnym i precyzyjnym przepisom ustawy.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o jej oddalenie podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Wyrok sądu i instancji jest prawidłowy.

Sąd Okręgowy podziela w całości całość ustaleń sądu I instancji, jak również zawarte w uzasadnieniu wyroku rozważania prawne, uznając je za własne, nie występuje zatem potrzeba ich ponownego przywoływania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2013r. II CSK 292/12 – LEX nr 1318346).

Zdaniem Sądu Okręgowego, nie ulega wątpliwości, iż przekształcenie w umowę o pracę stosunku służbowego, jaki łączył powódkę z pozwanym oznaczało jego definitywne zakończenie ze skutkami jak w przypadku zwolnienia ze służby. Tym samym słusznie Sąd Rejonowy przyjął interpretację wskazaną w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2022r. sygn. akt I PSKP 64/21, zgodnie z którą w tym przypadku mamy do czynienia z pominięciem ustawodawczym, które może być naprawione przez sąd przy pomocy reguł wykładni funkcjonalnej i systemowej przepisu.

W konsekwencji wypełniając zaistniałą lukę w drodze analogii należało przyjąć, iż funkcjonariuszowi Służby Celno – Skarbowej, którego stosunek służbowy zakończył się na skutek przekształcenia w stosunek pracy na podstawie art. 171 ust. 1 Przepisów wprowadzających KAS, przysługuje odprawa w oparciu o art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej w związku ze stosowanym odpowiednio art. 170 ust. 3 i 4 przepisów wprowadzających ustawę o KAS.

Sąd Okręgowy podzielił również stanowisko sądu pierwszej instancji co do charakteru przedmiotowej odprawy. Świadczenie to nie tyle ma stanowić rekompensatę utraty zatrudnienia co gratyfikację za wieloletnią służbę, z zakończeniem której wiąże się szereg niekorzystnych dla funkcjonariusza konsekwencji w sferze jego praw - utrata szeregu przywilejów związanych ze służbą, a bilansujących ograniczenia czy dodatkowe w stosunku do pracowniczych obowiązki z nią związane.

O zasadności powyższego stanowiska przesądził, zdaniem orzekającego sądu, definitywnie Sąd Najwyższy w najnowszym wyroku z dnia 17 maja 2023r. I PSKP 20/22, w którym wskazał „ ... Skarżący, formułując zarzuty przedstawione w skardze kasacyjnej, dąży do uzyskania odprawy pieniężnej należnej funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby w związku z likwidacją lub zniesieniem jednostki organizacyjnej, o której mowa w art. 159 pkt 3 p.w. KAS. Żądanie swoje opiera na art. 170 ust. 1, 3 i 4 w związku z art. 171 ust. 1 pkt 2 tej ustawy, względnie na art. 250 ust. 4 ustawy o KAS. Przepis art. 250 ust. 4 ustawy o KAS daje możliwość uzyskania odprawy pieniężnej w przypadku zwolnienia funkcjonariusza ze służby na skutek zniesienia lub reorganizacji jednostki organizacyjnej KAS. Do sytuacji faktycznej i prawnej powoda art. 250 ust. 4 ustawy o KAS nie może mieć jednak zastosowania, gdyż powód nie stał się funkcjonariuszem Krajowej Administracji Skarbowej, ponieważ otrzymał propozycję zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, którą przyjął. Powód jako funkcjonariusz służby celnej (Celno-Skarbowej), którego stosunek służbowy wygasł (o czym niżej) nie może też otrzymać odprawy na podstawie ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych

zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1969), gdyż ta odprawa przysługuje pracownikowi o statusie członka korpusu służby cywilnej, którego stosunek pracy wygasł na podstawie art. 170 ust. 1 p.w. KAS (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2019 r., III PZP 5/18, OSNP 2019 nr 7, poz. 80; OSP 2021 nr 3, poz. 20, z glosą S. Driczinskiego). Zgodnie z art. 170 ust. 1, 3 i 4 p.w. KAS, stosunki pracy osób zatrudnionych w (określonych) jednostkach KAS oraz stosunki służbowe osób pełniących służbę w jednostkach KAS wygasają z dniem 31 sierpnia 2017 r., jeżeli osoby te w terminie do dnia 31 maja 2017 r., nie otrzymają pisemnej propozycji określającej nowe warunki zatrudnienia albo pełnienia służby lub po upływie 3 miesięcy, licząc od miesiąca następującego po miesiącu, w którym pracownik albo funkcjonariusz złożył oświadczenie o odmowie przyjęcia propozycji zatrudnienia albo pełnienia służby, jednak nie później niż dnia 31 sierpnia 2017 r. (ust. 1). W tych przypadkach wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza traktuje się jak zwolnienie ze służby (ust. 3) a pracownikom oraz funkcjonariuszom przysługują świadczenia należne odpowiednio w związku z likwidacją urzędu albo zniesieniem jednostki organizacyjnej w rozumieniu ustawy uchylanej w art. 159 pkt 3 (ust. 4), czyli w rozumieniu ustawy o Służbie Celnej. Według art. 163 ustawy o Służbie Celnej, I PSKP 20/22 15 funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby w związku z przejściem na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności przysługuje jednorazowa odprawa w wysokości trzymiesięcznego uposażenia. Odprawa ta ulega zwiększeniu o 20% miesięcznego uposażenia za każdy pełny rok pełnienia służby ponad 5 lat nieprzerwanej służby, nie więcej niż do wysokości sześciomiesięcznego uposażenia (ust. 1). Do okresu służby, wlicza się poprzednie zakończone okresy służby lub zatrudnienia oraz inne okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegały wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze (ust. 2) oraz oblicza się ją jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy, na zasadach określonych w przepisach wydanych na podstawie Kodeksu pracy (ust. 3). Na tych zasadach oraz w określonej tam wysokości odprawa przysługuje również funkcjonariuszowi służby stałej, zwolnionemu ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej (ust. 4). Z treści przedstawionych przepisów wynika, że zarówno uchylana ustawa o Służbie Celnej, jak i p.w. KAS uzależniają prawo do odprawy pieniężnej od warunków, których skarżący formalnie nie spełnił. Przepis art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej przewiduje bowiem przyznanie odprawy pieniężnej funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej na zasadach przewidzianych dla funkcjonariuszy przechodzących na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy. Przepis art. 170 p.w. KAS prawo do takiej odprawy wiąże natomiast z nieotrzymaniem przez funkcjonariusza pisemnej propozycji określającej nowe warunki zatrudnienia lub pełnienia służby, bądź z odmową przyjęcia warunków określonych w tej propozycji. Ze stanu faktycznego sprawy wynika tymczasem, że powód przyjął złożoną w trybie art. 167 ust. 5 p.w. KAS propozycję zatrudnienia w ramach korpusu służby cywilnej w Izbie Administracji Skarbowej w [...] na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony. Sąd Najwyższy w pełni podziela wykładnię przedstawioną w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2020 r., III PZP 7/19 (OSNP 2020 nr 7, poz. 63, tak samo postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2021 r., II PSKP 6/21, Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego 2022 nr 1, s. 132, z omówieniem M. Szyrki), w uzasadnieniu której stwierdzono, że - zawierając umowę o pracę - strony stosunku służbowego jednocześnie przyjmują, iż ulega zakończeniu I PSKP 20/22 16 dotychczasowy administracyjnoprawny stosunek służbowy funkcjonariusza służby celno-skarbowej. Nie jest to jednak "przekształcenie", w którym nowy stosunek pracy zastępuje poprzedni, czyli przykładowo jak w odnowieniu z art. 506 k.c., lecz sytuacja, w której poprzedni stosunek służby ulega zakończeniu i strony zawierają nowy (odrębny) stosunek prawny (stosunek pracy). Ta zmiana ma u podstaw ukształtowaną ustawą alternatywę, w której istnieje wybór między przyjęciem propozycji zatrudnienia na podstawie umowy o pracę a wygaśnięciem stosunku służbowego. Wybór zatrudnienia pracowniczego nie oznacza zatem, że stosunek służbowy nie kończy się. Ustanie w takiej sytuacji stosunku służbowego, wynikające w istocie z uzgodnienia, że funkcjonariusz będzie zatrudniony jako pracownik, uzasadnia stwierdzenie, że dochodzi do zwolnienia z dotychczasowej służby. W konsekwencji powyższego Sąd Najwyższy przyjął w tej uchwale stanowisko, że były funkcjonariusz celny ma prawo do otrzymania świadectwa służby na podstawie art. 188 ust. 1 ustawy o KAS w związku z art. 171 ust. 1 pkt 2 p.w. KAS. Powyższe daje podstawę do stwierdzenia, że ustawodawca nie ustanowił wprost regulacji prawnej przyznającej prawo do odprawy pieniężnej w przypadku, w którym funkcjonariusz służby celnej otrzymuje propozycję zawarcia umowy o pracę i ją przyjmuje, decydując się na kontynuowanie zatrudnienia, lecz już nie w ramach służby, ale na podstawie stosunku pracy. Chociaż w tym przypadku mamy do czynienia z wygaśnięciem stosunku służbowego (administracyjnoprawnego), to nie istnieje przepis, z którego wyraźnie wynikałoby przysługiwanie prawa do odprawy

pieniężnej. Wobec tego należy przyjąć wystąpienie pominięcia prawodawczego, z którym mamy do czynienia wtedy, gdy zakres regulacji jest zbyt wąski lub gdy w określonym akcie normatywnym występuje pominięcie istotnych kwestii mających znaczenie z perspektywy koniecznego poszanowania zasad i wartości konstytucyjnych. Takie pominięcie prawodawcze (które nie było przedmiotem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego) może być "naprawione" przez sąd przy pomocy reguł wykładni funkcjonalnej i systemowej przepisu (zob. A. Górski: Sposoby usuwania wadliwości procesu tworzenia prawa przez sądy administracyjne, *Przegląd Sądowy* 2021 nr 2, s. 89). Z treści p.w. KAS wynika, że wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza, który nie otrzymał propozycji zatrudnienia oraz funkcjonariusza, który odmówił propozycji zatrudnienia traktuje się jako I PSKP 20/22 17 zwolnienie ze służby w związku z likwidacją urzędu albo zniesieniem jednostki organizacyjnej. W aspekcie prawa do otrzymania świadectwa służby funkcjonariusz Służby Celno-Skarbowej, który przyjął propozycję pracowniczego zatrudnienia nie może być w innej (gorszej) sytuacji, czyli pozostać bez świadectwa służby (tak uchwała III PZP 7/19). Istnieje zatem możliwość uznania takiego samego zapatrywania w odniesieniu do prawa do odprawy pieniężnej i wypełnienia luki w drodze analogii przez przyjęcie, że funkcjonariuszowi Służby Celno-Skarbowej, którego stosunek służbowy wygasł a następnie uległ "przekształceniu" w stosunek pracy na podstawie art. 171 ust. 1 p.w. KAS, przysługuje odprawa na podstawie art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej w związku ze stosowanym odpowiednio art. 170 ust. 3 i 4 p.w. KAS. Podstawa do przyjęcia poglądu o przysługiwaniu odprawy w takiej sytuacji wynika z prokonstytucyjnej wykładni przepisów ustawowych, uwzględniających zasadę równości wobec prawa i równego traktowania przez władze publiczne (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP). Sąd Najwyższy dostrzega, że funkcjonariusz, który przyjął propozycję nawiązania umowy o pracę, utrzymuje (kontynuuje) zatrudnienie, a więc jest w "lepszey" sytuacji (w każdym razie odmiennej) niż funkcjonariusz (pracownik), którego stosunek służbowy (stosunek pracy) wygasł wobec nieotrzymania propozycji dalszej służby (pracy) lub odmowy ich podjęcia. Należy jednak mieć na względzie, że wygaśnięcie stosunku służbowego w ramach tzw. "ucywilnienia" powoduje dla funkcjonariusza pozostającego w zatrudnieniu na podstawie umowy o pracę cały szereg niekorzystnych konsekwencji uzasadniających odprawę za "utrata munduru" (na przykład niemożność nabycia prawa do emerytury na zasadach przysługujących funkcjonariuszom; por. też. pozbawienie stopni oficerskich nadawanych dożywotnio, powołane przez S. Płażka: "Przekształcenie" stosunku służbowego celnika w stosunek pracy, *Roczniki Administracji i Prawa* 2021 Zeszyt specjalny I, Księga jubileuszowa prof. B.M. Ćwiertniaka, s. 387-398; por. też: S. Płażek: Wygaśnięcie stosunków pracy z mocy prawa w administracji publicznej, *PiZS* 2019 nr 2, s. 22; B. Bury: Sądowa weryfikacja wygaszania stosunków pracy w sferze administracji publicznej, *Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej* 2020 nr 3, s. 195; E. Ura: Zatrudnienie funkcjonariuszy w administracji celno-skarbowej po reformie, *Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej* 2021 nr 4, s. 243; M.J. Zieliński: Ustawowe I PSKP 20/22 18 wygaszenie stosunku pracy [w:] *Między ideowością a pragmatyzmem - tworzenie, wykładnia i stosowanie prawa. Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Małgorzacie Gersdorf, pod red. Barbary Godlewskiej-Bujok, Elizy Maniewskiej, Wojciecha Ostaszewskiego, Michała Rączkowskiego, Krzysztofa Rączki i Aleksandry Ziętek-Capigi, Warszawa 2022*). Pomimo tego więc, że prawo do odprawy nie wynika wprost z art. 170 ust. 1 p.w. KAS konieczne jest odstąpienia od jego wykładni językowej na rzecz wykładni funkcjonalnej i systemowej. Taka możliwość wynika z analizy orzeczeń Sądu Najwyższego, w których podkreśla się trafnie, że odejście od wyników wykładni językowej jest uzasadnione wtedy, gdy prowadzi ona do absurdu albo do rażąco niesprawiedliwych lub irracjonalnych konsekwencji lub gdy zachodzi sprzeczność jej wyników z podstawowymi założeniami systemu prawnego albo niemożność jej akceptacji ze względów moralnych lub społecznych (por. np. uzasadnienie uchwały pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2004 r., III CZP 37/04, OSNC 2005 nr 3, poz. 42, uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2005 r., I KZP 18/05, OSNKW 2005 nr 9, poz. 74 i z dnia 23 maja 2012 r., III CZP 11/12, OSNC 2012 nr 10, poz. 118 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2004 r., V CK 21/04, OSNC 2005 nr 7-8, poz. 137, z dnia 18 stycznia 2008 r., V CSK 351/07, OSNC 2009 nr 3, poz. 44 lub z dnia 8 maja 1998 r., I CKN 664/97, OSNC 1999 nr 1, poz. 7). W ocenie Sądu Najwyższego odprawa w służbach mundurowych ma charakter gratyfikacji za wieloletnią służbę dla Rzeczypospolitej Polskiej. Jest to dodatkowym uzasadnieniem dla jej wypłaty osobie, która w sposób niezawiniony i wbrew swojej woli służbę tę kończy. W przypadku funkcjonariusza, którego służba na skutek przyjęcia zaproponowanych warunków zatrudnienia na stanowisku w ramach korpusu służby cywilnej uległa zakończeniu i który utracił szereg uprawnień składających się na tzw. "prawo do munduru" konieczne jest zrekompensowanie mu dotychczasowych szczególnych warunków służby związanych z pracą w formacji mundurowej. Dlatego uzasadnione jest odstąpienie od rezultatów wykładni gramatycznej, szczególnie biorąc pod uwagę konstytucyjną zasadę równości w

zakresie ochrony praw majątkowych (art. 64 ust. 2 Konstytucji RP). Należy przypomnieć, że art. 64 ust. 2 Konstytucji RP jest uznaną w orzecznictwie Sądu I PSKP 20/22 19 Najwyższego podstawą uzasadniająca przyznanie świadczenia funkcjonariuszom (por. uchwała siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2006 r., III PZP 1/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 227). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 kwietnia 2022 r., I PSKP 64/21 (OSP 2023 nr 4, poz. 32, z glosą J. Jankowiaka) przedstawił już podobną wykładnię, że funkcjonariusza Służby Celno-Skarbowej, którego stosunek służbowy wygasł a następnie uległ "przekształceniu" w stosunek pracy na podstawie art. 171 ust. 1 p.w. KAS, należy traktować tak samo, jak funkcjonariusza, którego stosunek służbowy wygasł wobec nieotrzymania propozycji dalszej służby lub odmowy jej podjęcia (por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2023 r., III PSKP 19/22, dotychczas niepublikowany)."

W świetle powyższego, Sąd Okręgowy orzekł jak w wyroku- na podstawie art. 385 k.p.c.

SSO Elżbieta Pietrzak`